

líráért folyó harc nehézségei szinte nyersen szembeszökők. Itt az új világképnek még csak a durva, de éppen durvaságukban nagyon jellemző kontúrjai tűnnek elő. Az objektív (tükrözendő) valóság elsősége már nem vitás, de a személytelen odaadás, szenvedélynélküliségében a tükröző én szinte még utolsó dologgá szürkül. Akik a valósághoz hozzáigazodnak, még nem teszik ezt szenvedéllyel, akik viszont »szenvedélyesek«, azoknak a hozzáigazodása még polgári. A tömgjelenségnek számító versáradat intó módon jelzi, hogy a kérdés megoldása hatalmas erőfeszítésekbe fog kerülni. A sematikus én-feladás nem valóságtisztelet, a polgári szenvedélyesség és én-igenlés viszont valóság-szétdobálás.

Hol a kivezető út? Könnyű azt mondani, hogy a szocialista líra lényegileg a valósághoz való szenvedélyes hozzáigazodást jelent. Ezt a dekoratív tételt halatlan méretű erkölcsi és művészi erőfeszítésekkel kell még valósággá váltani. Ez nem esztétikai, hanem élethalakítási probléma, melynek nehézségei alól a szocialista társadalom nem tud eleve felmenteni bennünket. Ha semmi mást, annyit megtanulhatunk a polgári ön-igenlésből, hogy a polgárságnak nagy árat kellett fizetnie, míg az én-élet börtönében tönkrement. Hiába akarta a szabadulni-nem-tudás gyötrelmeit a megismerés (önelemzés) bátorságával enyhíteni: nem találhatott gyógyírt a rothadásig mélyülő sebeire.

A szocialista rend emberének is meg kell fizetnie a maga másfajta útjáért: eszméinek igazságát személyes élete igazságával kell hitelesítenie. A szocialista felemelkedésnek éppenszóval szenvedélyesnek kell lennie, mint amilyen szenvedélyes a polgárság pusztulása volt. Ezt a szenvedélyességet nem érezni még ki a fent emlegetett versekből, vagy csak elhasznált, elkoptatott, már hitelét és gyűjtőhatását veszített formájában. De a probléma ilyen arányú megléte megoldást sürget! A nagyok vezeklő és számonkérő tenniakarása jelzi is a legigazibb szocialista »izgalomnak«, az igazság-megvalósítás szenvedélyének lobogását. Ennek demonstrálása azonban már egy következő tanulmány feladata lesz.

LADÁNYI MIHÁLY

Szelíd haragvást

*Szelíd haragvást küldtem ellened,
ne bántson meg, csak éreztesse bűnöd,
ha mást ölelsz, sírjon fel még szíved,
hisz egyszer úgymint éjszakába tűnök.*

*Most fekszem hanyatt s nézem az eget.
Sötét az éj, s nehéz, akár a bánat.
Melled félholdja száll a táj felett.
Még minden este meghalok utánad.*